

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 1 sierpnia 2022 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości –
Polityka imigracyjna – Prawo do łączenia rodzin – Dyrektywa 2003/86/WE – Artykuł 10 ust. 3
lit. a) – Artykuł 16 ust. 1 lit. b) – Pojęcie „małoletniego dziecka” – Pojęcie „faktycznych więzi
rodziny” – Osoba pełnoletnia ubiegająca się o dołączenie do małoletniego, który uzyskał
status uchodźcy – Data właściwa dla oceny statusu małoletniego

W sprawach połączonych C-273/20 i C-355/20

mających za przedmiot wnioski o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie
prejudycjalnym, złożone przez Bundesverwaltungsgericht (federalny sąd administracyjny,
Niemcy) postanowieniami z dnia 23 kwietnia 2020 r., które wpłynęły do Trybunału,
odpowiednio, w dniach 22 czerwca 2020 r. i 30 lipca 2020 r., w postępowaniach:

Bundesrepublik Deutschland

przeciwko

SW (C-273/20),

BL,

BC (C-355/20),

przy udziale:

Stadt Darmstadt (C-273/20),

Stadt Chemnitz (C-355/20),

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Prechal, prezes drugiej izby, pełniąca obowiązki prezesa trzeciej izby, J. Passer,
F. Biltgen, L.S. Rossi (sprawozdawczynie) i N. Wahl, sędziowie,

rzecznik generalny: G. Hogan,

sekretarz: A. Calot Escobar,

* Język postępowania: niemiecki.

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu SW – H. Mohrmann, Rechtsanwalt,
- w imieniu rządu niderlandzkiego – M.K. Bulterman, A. Hanje i M.J. Langer, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Europejskiej – C. Cattabriga i D. Schaffrin, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą wykładni art. 2 lit. f), art. 10 ust. 3 lit. a) oraz art. 16 ust. 1 lit. a) i b) dyrektywy Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin (Dz.U. 2003, L 251, s. 12).
- 2 Wnioski te zostały złożone w ramach sporów między Bundesrepublik Deutschland (Republiką Federalną Niemiec) a SW oraz BL i BC, obywatelami syryjskimi, w przedmiocie złożonych przez nich wniosków o wydanie wizy krajowej w celu dołączenia do ich synów, którzy uzyskali status uchodźców w Niemczech.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Zgodnie z motywami 2, 4, 6, 8 i 9 dyrektywy 2003/86:

„(2) Środki dotyczące łączenia rodziny powinny zostać przyjęte zgodnie z obowiązkiem ochrony rodziny i poszanowania życia rodzinnego zawartym w wielu instrumentach prawa międzynarodowego. Niniejsza dyrektywa szanuje prawa podstawowe i przestrzega zasad uznanych w szczególności w art. 8 [europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r.] oraz [w] Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej.

[...]

(4) Łączenie rodziny jest niezbędne w celu umożliwienia życia rodzinnego. Pomaga ono stworzyć stabilność socjokulturową ułatwiającą integrację obywateli państw trzecich w danym państwie członkowskim, a także wspiera spójność gospodarczą i społeczną, będącą podstawowym celem Wspólnoty określonym w traktacie.

[...]

(6) W celu ochrony rodziny i ustanowienia lub zachowania życia rodzinnego powinno się ustalić istotne warunki dla wykonania prawa do łączenia rodziny na podstawie wspólnych kryteriów.

[...]

(8) Powinno się zwrócić szczególną uwagę na sytuację uchodźców pod kątem powodów, które zmusiły ich do opuszczenia swojego kraju oraz uniemożliwiają im tam prowadzenie normalnego życia rodzinnego. Dlatego też należy ustanowić korzystniejsze warunki dla wykonywania ich prawa do łączenia rodziny.

(9) Łączenie rodziny powinno mieć zastosowanie w każdym przypadku do członków podstawowej rodziny, czyli małżonka i nieletnich [małoletnich] dzieci”.

4 Artykuł 1 dyrektywy 2003/86 ma następujące brzmienie:

„Niniejsza dyrektywa ma na celu określenie warunków wykonania prawa do łączenia rodziny przez obywateli państwa trzeciego zamieszkujących legalnie na terytorium państw członkowskich”.

5 Zgodnie z art. 2 lit. f) tej dyrektywy:

„Do celów niniejszej dyrektywy:

[...]

f) określenie »osoby nieletnie [małoletnie] pozbawione opieki« oznacza obywateli państwa trzeciego lub bezpaństwowców poniżej osiemnastego roku życia, którzy przybywają na terytorium państw członkowskich bez opieki osoby dorosłej odpowiedzialnej zgodnie z prawem lub zwyczajowo oraz o ile nie są skutecznie obję[ci] opieką takiej osoby, bądź też osoby nieletnie [małoletnie], które są pozostawione bez opieki po wjeździe na terytorium państw członkowskich”.

6 Artykuł 4 wspomnianej dyrektywy przewiduje:

„1. Państwa członkowskie zezwalają na wjazd i pobyt, na mocy niniejszej dyrektywy i z zastrzeżeniem zgodności z warunkami określonymi w rozdziale IV oraz w art. 16, następujących członków rodziny:

[...]

b) nieletnie [małoletnie] dzieci członka rodziny rozdzielonej i jego małżonka, włącznie z dziećmi przysposobionymi zgodnie z decyzją podjętą przez właściwe organy danego państwa członkowskiego lub decyzją automatycznie wykonywaną na podstawie zobowiązań międzynarodowych tego państwa członkowskiego lub która musi być uznana zgodnie ze zobowiązaniami międzynarodowymi;

[...]

Nieletnie [małoletnie] dzieci określone w niniejszym artykule muszą znajdować się poniżej granicy wieku pełnoletności określonej w prawodawstwie danego państwa członkowskiego oraz muszą być niezamężne lub nieżonate [nie pozostawać w związku małżeńskim].

[...]

2. Państwa członkowskie mogą, na mocy przepisu ustawowego lub wykonawczego, zezwolić na wjazd i pobyt, na mocy niniejszej dyrektywy i z zastrzeżeniem zgodności z warunkami określonymi w rozdziale IV, następujących członków rodziny:

a) wstępnych pierwszego stopnia w prostej linii członka rodziny rozdzielonej lub jego małżonka, w przypadku gdy pozostają na ich utrzymaniu i nie posiadają wsparcia własnej rodziny w kraju pochodzenia;

[...]”.

7 Artykuł 5 tej dyrektywy stanowi:

„1. Państwa członkowskie określają, czy w celu wykonania prawa do łączenia rodziny wnioski o wjazd i pobyt składane są do właściwych organów danego państwa członkowskiego przez członka rodziny rozdzielonej, czy też przez członka lub członków jego rodziny.

[...]

5. Rozpatrując wniosek, państwa członkowskie należyście uwzględniają interes nieletniego [małoletniego] dziecka”.

8 Artykuł 10 ust. 3 dyrektywy 2003/86 uściśla:

„Jeżeli uchodźca jest osobą nieletnią pozbawioną opieki, państwa członkowskie:

a) zezwalają na wjazd i pobyt do celów łączenia rodziny w przypadku wstępnych pierwszego stopnia w prostej linii, przy pozbawieniu możliwości [bez konieczności] stosowania warunków określonych w art. 4 ust. 2 lit. a);

[...]”.

9 Zgodnie z art. 13 ust. 1 i 2 tej dyrektywy:

„1. Zaraz po przyjęciu wniosku o łączenie rodziny dane państwo członkowskie zezwala na wjazd członka lub członków rodziny. W odniesieniu do tego państwo członkowskie udziela tym osobom wszelkiej pomocy w uzyskaniu wymaganych wiz.

2. Dane państwo członkowskie przyznaje członkom rodziny pierwszy dokument pobytowy ważny co najmniej jeden rok. Ten dokument pobytowy jest odnawialny”.

10 Artykuł 15 wspomnianej dyrektywy przewiduje:

„1. Nie później niż po pięciu latach pobytu oraz pod warunkiem, że członkowi rodziny nie udzielono dokumentu pobytowego ze względów innych niż łączenie rodziny, małżonek lub

niepoślubiony partner i dziecko, które osiągnęło pełnoletność, mają prawo, po złożeniu wniosku, jeśli jest wymagany, do samoistnego dokumentu pobytowego, niezależnego od dokumentu pobytowego członka rodziny rozdzielonej.

Państwa członkowskie mogą ograniczyć przyznanie dokumentu pobytowego określonego w pierwszym akapicie do małżonka lub niepoślubionego partnera w przypadku rozpadu więzi rodzinnych.

2. Państwa członkowskie mogą wydać autonomiczny dokument pobytowy dorosłym dzieciom i wstępnym w prostej linii, do których ma zastosowanie art. 4 ust. 2.

[...]

4. Warunki odnoszące się do udzielenia i okresu ważności samoistnego dokumentu pobytowego ustanawiane są przez prawo krajowe”.

11 Artykuł 16 ust. 1 tej dyrektywy brzmi następująco:

„Państwa członkowskie mogą odrzucić wniosek o wjazd lub pobyt w celu łączenia rodziny bądź, w odpowiednim przypadku, cofnąć dokument pobytowy członkowi rodziny lub odmówić przedłużenia jego ważności w następujących przypadkach:

a) jeżeli warunki ustanowione w niniejszej dyrektywie nie są lub przestały być spełnione.

[...]

b) jeżeli między członkiem rodziny rozdzielonej a członkiem (członkami) jego rodziny nie istnieją już faktyczne małżeńskie lub rodzinne więzi;

[...]”.

12 Zgodnie z art. 17 dyrektywy 2003/86:

„Państwa członkowskie należyte uwzględniają charakter i trwałość więzi rodzinnych danej osoby oraz czas pobytu tej osoby w państwie członkowskim, oraz istnienie rodziny, a także więzi [oraz istnienie więzi rodzinnych,] kulturowych i społecznych z państwem pochodzenia, w przypadku gdy odrzucają wniosek, wycofują lub odmawiają przedłużenia ważności dokumentu pobytowego bądź gdy podejmują decyzję o nakazaniu wydalenia członka rodziny rozdzielonej lub członków jego rodziny”.

Prawo niemieckie

13 Paragraf 6 ust. 3 Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (ustawy o pobycie, pracy i integracji cudzoziemców na terytorium federalnym) z dnia 25 lutego 2008 r. (BGBl. 2008 I, p. 162), w brzmieniu mającym zastosowanie do sporów w postępowaniach głównych (zwanej dalej „AufenthG”), stanowi:

„Na potrzeby pobytu długotrwałego wymagana jest wiza dotycząca terytorium federalnego (wiza krajowa), która jest wydawana przed wjazdem. Wydanie takiej wizen jest regulowane przepisami dotyczącymi zezwolenia na pobyt czasowy, niebieskiej karty UE, karty dla osoby objętej

przeniesieniem wewnątrz przedsiębiorstwa (ICT), zezwolenia na osiedlenie się oraz zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego – UE [...]”.

- 14 Paragraf 25 tej ustawy, zatytułowany „Pobyt ze względów humanitarnych”, stanowi w ust. 2:

„Cudzoziemcowi udziela się zezwolenia na pobyt czasowy, jeżeli Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (federalny urząd ds. migracji i uchodźców) nadał mu status uchodźcy w rozumieniu § 3 ust. 1 Asylgesetz (ustawy o prawie azylu) lub przyznał ochronę uzupełniającą w rozumieniu § 4 ust. 1 ustawy o prawie azylu [...]”.

- 15 Paragraf 36 AufenthG, zatytułowany „Dołączenie rodziców i pozostałych członków rodziny”, stanowi:

„(1) Rodzicom małoletniego cudzoziemca, który posiada zezwolenie na pobyt czasowy zgodnie z § 23 ust. 4, § 25 ust. 1 lub § 25 ust. 2 zdanie pierwsze wariant pierwszy, zezwolenie na osiedlenie się zgodnie z § 26 ust. 3 lub zezwolenie na osiedlenie się zgodnie z § 26 ust. 4 po przyznaniu zezwolenia na pobyt czasowy zgodnie z § 25 ust. 2 zdanie pierwsze wariant drugi, w drodze odstępstwa od § 5 ust. 1 pkt 1 i § 29 ust. 1 pkt 2 wydaje się zezwolenie na pobyt czasowy, jeżeli żadne z rodziców uprawnionych do sprawowania pieczy nie przebywa na terytorium federalnym.

(2) Pozostałym członkom rodziny cudzoziemca można udzielić zezwolenia na pobyt czasowy w celu łączenia rodzin, jeżeli jest to konieczne, aby uniknąć nadmiernych trudności. Do pełnoletnich członków rodziny stosuje się odpowiednio § 30 ust. 3 i § 31, a do małoletnich członków rodziny – § 34”.

Postępowania główne i pytania prejudycjalne

- 16 SW oraz BL i BC, będący obywatelami syryjskimi, ubiegają się o wydanie wizy krajowej w celu dołączenia do synów, którym nadano status uchodźcy.
- 17 Syn SW oraz syn BL i BC, urodzeni, odpowiednio, w dniach 18 stycznia 1999 r. i 1 stycznia 1999 r., przybyli do Republiki Federalnej Niemiec w 2015 r. W odpowiedzi na wnioski o udzielenie azylu złożone, odpowiednio, w dniach 10 grudnia 2015 r. i 5 października 2015 r. federalny urząd ds. migracji i uchodźców nadał im status uchodźców, odpowiednio, w dniach 15 lipca 2016 r. i 10 grudnia 2015 r. Organ właściwy w sprawach cudzoziemców wydał im zezwolenie na pobyt czasowy ważne trzy lata, odpowiednio, w dniach 15 sierpnia 2016 r. i 26 maja 2016 r.
- 18 SW oraz BL i BC w dniach, odpowiednio, 4 października 2016 r. i 9 listopada 2016 r. zwrócili się do ambasady Republiki Federalnej Niemiec w Bejrucie o wydanie wiz krajowych w celu dołączenia do swoich synów, zarówno dla siebie, jak i dla innych dzieci, które są braćmi i siostrami ich synów mieszkających na terytorium niemieckim. Jak wynika z postanowienia odsyłającego w sprawie C-355/20, wiadomością elektroniczną z dnia 29 stycznia 2016 r. synowie BL i BC złożyli już w tej samej ambasadzie wnioski o łączenie rodziny obejmujący ich rodziców.
- 19 Decyzjami z dnia 2 marca 2017 r. i 28 marca 2017 r. ambasada oddaliła te wnioski o wydanie wiz na tej podstawie, że syn SW oraz syn BL i BC osiągnęli w międzyczasie pełnoletność, odpowiednio, w dniach 18 stycznia 2017 r. i 1 stycznia 2017 r.

- 20 Wyrokami z dnia 1 lutego 2019 r. i 30 stycznia 2019 r. Verwaltungsgericht Berlin (sąd administracyjny w Berlinie, Niemcy) nakazał Republice Federalnej Niemiec wydanie, odpowiednio, SW oraz BL i BC krajowych wiz w celu łączenia rodzin na podstawie § 6 ust. 3 zdanie drugie w związku z § 36 ust. 1 AufenthG, na tej podstawie, że ich synów, zgodnie z orzecznictwem Trybunału, a w szczególności wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248), należy uznawać za małoletnich.
- 21 Republika Federalna Niemiec wniosła skargę rewizyjną na te wyroki Verwaltungsgericht Berlin (sądu administracyjnego w Berlinie) do Bundesverwaltungsgericht (federalnego sądu administracyjnego, Niemcy), powołując się na naruszenie § 36 ust. 1 AsylG. Podnosi ona w istocie, że zgodnie z orzecznictwem Bundesverwaltungsgericht (federalnego sądu administracyjnego) w miarodajnej chwili wydania orzeczenia w ostatniej instancji rozpoznającej sprawę co do istoty syn SW i syn BL i BC nie byli małoletnimi uchodźcami. Jej zdaniem orzecznictwo wynikające z wyroku z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S (C-550/16, EU:C:2018:248), nie może znaleźć zastosowania w niniejszym przypadku, ponieważ w sprawie, w której zapadł ten wyrok, ostateczne rozstrzygnięcie wydano jedynie w odniesieniu do dochowania określonego w art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 w związku z art. 2 lit. f) tej dyrektywy wymogu dotyczącego małoletności danego uchodźcy. Twierdzi, że we wspomnianej sprawie nie rozstrzygnięto natomiast, czy wizę uprawniającą do wjazdu i pobytu należy wydać rodzicom uchodźcy, który uzyskał pełnoletność, gdy w świetle prawa krajowego nie przysługiwałoby im prawo pobytu niezależne od małoletniego uchodźcy, w związku z czym musieliby natychmiast ponownie opuścić terytorium odnośnego państwa członkowskiego.
- 22 Zdaniem sądu odsyłającego w świetle prawa krajowego SW oraz BL i BC nie mają prawa do uzyskania wizy w celu dołączenia do swoich synów.
- 23 W szczególności sąd ten uważa, że przesłanki przewidziane w § 36 ust. 1 AufenthG nie zostały w niniejszym przypadku spełnione. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem Bundesverwaltungsgericht (federalnego sądu administracyjnego) prawo do dołączenia do małoletniego uchodźcy na mocy tego przepisu przysługuje rodzicom tylko wtedy, gdy dziecko jest małoletnie jeszcze w chwili wydawania rozstrzygnięcia w sprawie wniosku o łączenie rodziny przez organ administracji lub sąd rozpoznający okoliczności faktyczne. Stanowi to różnicę między dołączeniem rodziców a dołączeniem dzieci, które nie jest ograniczone w czasie, ponieważ zezwolenie na pobyt czasowy przyznane dziecku przekształca się w momencie uzyskania przez nie pełnoletności w samodzielne prawo pobytu, które jest niezależne od kwestii łączenia rodziny. Natomiast prawo niemieckie nie przyznaje rodzicom małoletniego uchodźcy, którzy dołączyli do niego, tego rodzaju samodzielnego prawa pobytu w chwili uzyskania przez dane dziecko pełnoletności, jako że ustawodawca krajowy nie skorzystał z fakultatywnego upoważnienia przewidzianego w art. 15 ust. 2 dyrektywy 2003/86.
- 24 Ponadto sąd ten zastanawia się nad kwestią, w świetle jakich kryteriów powinien ocenić, czy został spełniony wymóg istnienia faktycznych więzi rodzinnych, od którego art. 16 ust. 1 lit. b) wspomnianej dyrektywy uzależnia prawo do łączenia rodziny.

25 W tych okolicznościach Bundesverwaltungsgericht (federalny sąd administracyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi, które w sprawach C-273/20 i C-355/20 brzmią identycznie:

- „1 a) Czy w przypadku dołączania do małoletniego uchodźcy pozbawionego opieki zgodnie z art. 10 ust. 3 lit. a) i art. 2 lit. f) [dyrektywy Rady 2003/86] dalsze trwanie małoletności może stanowić »warunek« w rozumieniu art. 16 ust. 1 lit. a) [tej dyrektywy]? Czy z wymienionymi wyżej przepisami zgodne jest uregulowanie państwa członkowskiego przyznające rodzicom dołączającym do małoletniego uchodźcy pozbawionego opieki w rozumieniu art. 2 lit. f) dyrektywy 2003/86/WE (pochodne) prawo pobytu w państwie członkowskim tylko dopóty, dopóki uchodźca rzeczywiście jest jeszcze małoletni?
- b) W przypadku udzielenia na pytanie pierwsze lit. a) odpowiedzi twierdzącej: Czy art. 16 ust. 1 lit. a) w związku z art. 10 ust. 3 lit. a) i art. 2 lit. f) dyrektywy 2003/86 należy interpretować w ten sposób, że państwo członkowskie, które zgodnie ze swoimi przepisami ogranicza (pochodne) prawo pobytu rodziców do okresu trwającego do uzyskania przez dziecko pełnoletności, może oddalić wnioski o wjazd i pobyt w celu łączenia rodziny złożony przez rodziców, którzy przebywają jeszcze w państwie trzecim, jeżeli uchodźca uzyskał pełnoletność przed wydaniem w postępowaniu administracyjnym lub sądowym ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie wniosku złożonego w terminie trzech miesięcy po nadaniu statusu uchodźcy?

2) Jeżeli w świetle odpowiedzi na pytanie pierwsze oddalenie wniosku o łączenie rodziny nie jest dopuszczalne:

Jakie wymogi muszą spełniać faktyczne więzi rodzinne w rozumieniu art. 16 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2003/86/WE w przypadku dołączenia rodziców do uchodźcy, który uzyskał pełnoletność przed wydaniem rozstrzygnięcia w sprawie wniosku o wjazd i pobyt w celu łączenia rodziny? W szczególności:

- a) Czy wystarczy bycie wstępnym pierwszego stopnia w prostej linii [art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86], czy też konieczne jest również rzeczywiste prowadzenie życia rodzinnego?
- b) Jeżeli wymagane jest również rzeczywiste prowadzenie życia rodzinnego:

Jaka intensywność jest w tym celu wymagana? Czy wystarczą na przykład okazjonalne lub regularne odwiedziny, czy konieczne jest mieszkanie razem we wspólnym gospodarstwie domowym, czy też ponadto tworzenie wspierającej się wzajemnie wspólnoty, której członkowie są na siebie zdani?

- c) Czy dołączenie rodziców, którzy znajdują się jeszcze w państwie trzecim i złożyli wniosek o dołączenie do dziecka, któremu nadano status uchodźcy i które uzyskało tymczasem pełnoletność, wymaga prognozy, zgodnie z którą po wjeździe wskazane osoby (ponownie) podejmą w państwie członkowskim życie rodzinne w sposób wymagany w świetle pytania drugiego lit. b)?”.

Postępowanie przed Trybunałem

26 Postanowieniem z dnia 3 sierpnia 2020 r. prezes Trybunału zwrócił się do sądu odsyłającego w sprawie C-273/20 z pytaniem, czy zamierza on podtrzymać swój wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w świetle wyroku z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodzin – małoletnie dziecko) (C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577). Orzeczeniem z dnia 20 sierpnia 2020 r., które wpłynęło do sekretariatu Trybunału w dniu 27 sierpnia 2020 r.,

wspomniany sąd powiadomił Trybunał, że pragnie podtrzymać ten wniosek, ponieważ uznaje, że wyrok ten nie odpowiada w wystarczającym stopniu na pytania podniesione w niniejszej sprawie, i uściślił, że jego stanowisko odnosi się również do wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożonego w sprawie C-355/20.

- 27 Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 10 września 2020 r. sprawy C-273/20 i C-355/20 zostały połączone do celów przeprowadzenia pisemnego i ustnego etapu postępowania oraz wydania wyroku.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 28 Poprzez pierwszą część pytania pierwszego sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 16 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2003/86 należy interpretować w ten sposób, że w przypadku dołączenia rodziców do małoletniego uchodźcy pozbawionego opieki, na mocy art. 10 ust. 3 lit. a) tej dyrektywy w związku z jej art. 2 lit. f), małoletność tego uchodźcy trwająca jeszcze w dniu wydania rozstrzygnięcia w sprawie wniosku o wjazd i pobyt w celu łączenia rodziny złożonego przez rodziców członka rodziny rozdzielonej stanowi „warunek” w rozumieniu tego art. 16 ust. 1 lit. a), którego niespełnienie pozwala państwom członkowskim na odrzucenie takiego wniosku. Sąd ten zastanawia się również, czy przepisy te należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, na mocy którego w takim przypadku prawo pobytu danych rodziców ustaje z chwilą osiągnięcia przez dziecko pełnoletności.
- 29 W tym względzie należy na wstępie podkreślić, że jak przypomniano w pkt 17–19 niniejszego wyroku, władze niemieckie przyznały, odpowiednio, w dniach 15 lipca 2016 r. i 10 grudnia 2015 r. synowi SW oraz synowi BL i BC status uchodźców. W dniu 4 października 2016 r., czyli w ciągu trzech miesięcy od nadania statusu uchodźcy jej dziecku, SW złożyła wniosek o wydanie wizy krajowej w celu dołączenia do syna, gdy był on jeszcze małoletni. Podobnie, co się tyczy BL i BC – choć ich wniosek o wydanie wizy krajowej został złożony według wyjaśnień sądu odsyłającego dopiero w dniu 9 listopada 2016 r. – wniosek o łączenie rodziny został już przedstawiony przez ich synów w dniu 29 stycznia 2016 r., czyli w ciągu trzech miesięcy od nadania statusu uchodźcy ich małoletniemu synowi. Dopiero na mocy decyzji z dnia 2 marca 2017 r. i 28 marca 2017 r. wnioski te zostały odrzucone na tej podstawie, że syn SW oraz syn BL i BC osiągnęli w międzyczasie pełnoletność, odpowiednio, w dniach 18 stycznia 2017 r. i 1 stycznia 2017 r.
- 30 Aby odpowiedzieć na pierwszą część pytania pierwszego, należy przypomnieć, że zgodnie z jej art. 1 celem dyrektywy 2003/86 jest określenie warunków wykonania prawa do łączenia rodziny przez obywateli państwa trzeciego zamieszkujących legalnie na terytorium państw członkowskich.
- 31 W tym względzie z motywu 8 tej dyrektywy wynika, że przewidziano w niej korzystniejsze warunki wykonywania tego prawa do łączenia rodziny przez uchodźców, ponieważ ich sytuacja wymaga szczególnej uwagi w świetle powodów, które zmusiły ich do opuszczenia ich kraju oraz uniemożliwiają im tam prowadzenie normalnego życia rodzinnego.
- 32 Jedną z tych korzystniejszych przesłanek dotyczy łączenia rodziny ze wstępnymi pierwszym stopnia uchodźcy w prostej linii. Jak bowiem stwierdził już Trybunał, podczas gdy na mocy art. 4 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2003/86 możliwość takiego łączenia jest, co do zasady, pozostawiona

uznaniu każdego państwa członkowskiego i uzależniona w szczególności od warunku, aby wstępni pierwszego stopnia w prostej linii pozostawali na utrzymaniu członka rodziny rozdzielonej i nie posiadali wsparcia własnej rodziny w kraju pochodzenia, to w drodze wyjątku od powyższej zasady w art. 10 ust. 3 lit. a) tej dyrektywy przewidziano, że wstępnym pierwszym stopnia w prostej linii przysługuje prawo do takiego łączenia z małoletnim uchodźcą pozbawionym opieki, które nie podlega ani zakresowi uznania państw członkowskich, ani przesłankom określonym we wspomnianym art. 4 ust. 2 lit. a) (wyrok z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S, C-550/16, EU:C:2018:248, pkt 33, 34).

- 33 W tym względzie pojęcie „osoby nieletniej [małoletniej] pozbawionej opieki”, którym w ramach dyrektywy 2003/86 posłużono się jedynie w owym art. 10 ust. 3 lit. a), zdefiniowano w art. 2 lit. f) tej dyrektywy. O ile ten ostatni przepis wskazuje, że określenie „osoby nieletnie [małoletnie] pozbawione opieki” oznacza obywateli państwa trzeciego lub bezpaństwowców, którzy w szczególności są poniżej 18 roku życia, o tyle nie precyzuje on chwili, do której należy się odnieść, aby ocenić, czy warunek ten został spełniony, ani nie dokonuje w tej kwestii odesłania do prawa państw członkowskich, przy czym Trybunał orzekł już w tych okolicznościach, że państwom członkowskim nie można przyznać żadnego zakresu uznania co do ustalenia chwili, do której należy się odnieść, aby dla celów art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 ocenić wiek małoletniego uchodźcy pozbawionego opieki (zob. podobnie wyrok z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S, C-550/16, EU:C:2018:248, pkt 39–45).
- 34 Należy ponadto przypomnieć, że zgodnie z wymogami zarówno jednolitego stosowania prawa Unii, jak i zasady równości, przepisowi tego prawa, który nie zawiera żadnego wyraźnego odesłania do prawa państw członkowskich dla celów określenia jego znaczenia i zakresu, należy zwykle nadać w całej Unii Europejskiej autonomiczną i jednolitą wykładnię, co powinno nastąpić z uwzględnieniem w szczególności kontekstu przepisu i celu zamierzonego przez dane uregulowanie [wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodzin – małoletnie dziecko), C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577, pkt 29, 30 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 35 W tym względzie należy przypomnieć, że celem dyrektywy 2003/86 jest wspieranie łączenia rodzin oraz że dyrektywa ta ma również na celu przyznanie ochrony obywatelom państw trzecich, w szczególności małoletnim [wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodzin – małoletnie dziecko), C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 36 Ponadto na mocy art. 51 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”) w zakresie, w jakim państwa członkowskie wdrażają prawo Unii, szanują one prawa i przestrzegają ustanowionych w karcie zasad oraz popierają ich stosowanie zgodnie ze swymi odpowiednimi uprawnieniami i w poszanowaniu granic kompetencji Unii powierzonych jej w traktatach.
- 37 W tej kwestii należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem na państwach członkowskich, w szczególności na ich sądach, spoczywa obowiązek nie tylko dokonywania wykładni ich prawa krajowego w sposób zgodny z prawem Unii, ale także czuwania nad tym, by nie polegać na takiej wykładni przepisu prawa wtórnego, która pozostawałaby w konflikcie z prawami podstawowymi chronionymi przez porządek prawny Unii [wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodzin – małoletnie dziecko), C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo].

- 38 W szczególności art. 7 karty uznaje prawo do poszanowania życia prywatnego lub rodzinnego. Ów art. 7 należy odczytywać, zgodnie z utrwalonym orzecnictwem, w świetle obowiązku uwzględnienia najlepszego interesu dziecka, sformułowanego w art. 24 ust. 2 karty, i zwracając uwagę na potrzebę utrzymywania stałego, osobistego związku z obojgiem rodziców, o czym mowa w art. 24 ust. 3 karty [wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodzin – małoletnie dziecko), C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 39 Wynika stąd, że przepisy dyrektywy 2003/86 należy interpretować i stosować w świetle art. 7 oraz art. 24 ust. 2 i 3 karty, co wynika zresztą z brzmienia motywu 2 oraz art. 5 ust. 5 tej dyrektywy, które nakazują państwom członkowskim rozpatrywanie wniosków w sprawie łączenia rodzin w interesie dzieci, których one dotyczą, oraz w trosce o sprzyjanie życiu rodzinnemu [wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodzin – małoletnie dziecko), C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 40 W niniejszym przypadku z wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że prawo niemieckie wymaga, aby małoletni uchodźca pozbawiony opieki miał mniej niż 18 lat nie tylko przy składaniu przez wstępnego pierwszego stopnia w prostej linii wniosku o wjazd lub pobyt w celu łączenia rodziny, lecz również w dniu, w którym właściwe organy krajowe lub ewentualnie rozpatrujące sprawę sądy krajowe orzekają w przedmiocie takiego wniosku.
- 41 Trybunał orzekł już zaś, iż art. 2 lit. f) dyrektywy 2003/86 w związku z art. 10 ust. 3 lit. a) tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że jako „osobę nieletnią [małoletnią]” w rozumieniu tego przepisu należy zakwalifikować obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który nie ukończył 18 lat w dniu wjazdu na terytorium państwa członkowskiego i w dniu złożenia przez niego wniosku o udzielenie azylu w tym państwie, lecz który w toku procedury azylowej osiągnął pełnoletność i otrzymał następnie status uchodźcy (zob. wyrok z dnia 12 kwietnia 2018 r., A i S, C-550/16, EU:C:2018:248, pkt 64).
- 42 W tym kontekście należy stwierdzić w pierwszej kolejności, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem przyjęcie daty, w której właściwy organ danego państwa członkowskiego rozstrzyga w przedmiocie wniosku o zezwolenie na wjazd i pobyt na terytorium tego państwa do celów łączenia rodzin, jako daty, do której należy się odnieść w celu dokonania oceny wieku wnioskodawcy lub w stosownym przypadku członka rodziny rozdzielonej do celów stosowania art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86, nie byłoby zgodne ani z celami tej dyrektywy, ani z wymogami wynikającymi z art. 7 karty dotyczącymi poszanowania życia rodzinnego i art. 24 ust. 2 karty, ponieważ to ostatnie postanowienie wymaga, aby we wszystkich działaniach dotyczących dzieci, w szczególności działaniach podejmowanych przez państwa członkowskie w ramach stosowania tej dyrektywy, nadrzędne znaczenie miał najlepszy interes dziecka [zob. analogicznie wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodzin – małoletnie dziecko), C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577, pkt 36].
- 43 Właściwe organy i sądy krajowe nie byłyby bowiem zachęcane do priorytetowego rozpatrywania wniosków składanych przez rodziców małoletnich z pilnością konieczną do uwzględnienia ich podatności na zagrożenia i mogłyby w ten sposób działać w sposób zagrażający prawu do życia rodzinnego zarówno rodzica z małoletnim dzieckiem, jak i tego ostatniego z członkiem jego rodziny [zob. analogicznie wyrok z dnia 9 września 2021 r., Bundesrepublik Deutschland (Członek rodziny), C-768/19, EU:C:2021:709, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo].

- 44 W drugiej kolejności – taka wykładnia nie pozwoliłaby również na zapewnienie, zgodnie z zasadami równego traktowania i pewności prawa, identycznego i przewidywalnego traktowania wszystkich wnioskodawców, którzy chronologicznie znajdują się w tej samej sytuacji, w zakresie, w jakim prowadziłyby ona do uzależnienia pozytywnego rozpatrzenia wniosku w sprawie łączenia rodziny zasadniczo od okoliczności, które można przypisać administracji krajowej lub sądom krajowym, w szczególności od szybszego lub wolniejszego rozpatrywania wniosku lub skargi na decyzję o odrzuceniu takiego wniosku, a nie od okoliczności, które można przypisać wnioskodawcy [zob. analogicznie wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodzin – małoletnie dziecko), C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 45 Ponadto wykładnia taka w zakresie, w jakim skutkowałaby uzależnieniem prawa do łączenia rodzin od przypadkowych i nieprzewidywalnych okoliczności, które w całości można przypisać właściwym organom i sądom krajowym danego państwa członkowskiego, mogłaby prowadzić do znacznych różnic w rozpatrywaniu wniosków w sprawie łączenia rodzin między państwami członkowskimi oraz w obrębie jednego i tego samego państwa członkowskiego [zob. analogicznie wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodzin – małoletnie dziecko), C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577, pkt 43].
- 46 W tych okolicznościach należy uznać, że w przypadku dołączenia rodziców do małoletniego uchodźcy pozbawionego opieki w rozumieniu art. 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/86 w związku z art. 2 lit. f) tej dyrektywy data wydania rozstrzygnięcia w sprawie wniosku o wjazd i pobyt w celu łączenia rodziny złożonego przez rodziców członka rodziny rozdzielonej nie jest decydująca dla oceny posiadania przez danego uchodźcę statusu małoletniego.
- 47 W konsekwencji wymóg, by uchodźca ten był jeszcze małoletni w tej dacie, nie może stanowić „warunku” w rozumieniu art. 16 ust. 1 lit. a) tej dyrektywy, którego niespełnienie pozwala państwom członkowskim na odrzucenie takiego wniosku, gdyż w przeciwnym razie powstałaby sprzeczność z dokonaną przez Trybunał wykładnią art. 2 lit. f) dyrektywy 2003/86 w związku z jej art. 10 ust. 3 lit. a), przypomnianą w pkt 41.
- 48 W tym względzie należy zauważyć – jak orzekł już Trybunał – że wieku wnioskodawcy lub w stosownym przypadku członka rodziny rozdzielonej nie można uznać za istotny warunek wykonywania prawa do łączenia rodzin w rozumieniu motywu 6 i art. 1 dyrektywy 2003/86, taki jak te określone w szczególności w rozdziale IV tej dyrektywy, o których mowa w jej art. 16 ust. 1 lit. a). W przeciwieństwie bowiem do tych ostatnich warunków dotyczący wieku stanowi przesłankę samej dopuszczalności wniosku w sprawie łączenia rodziny, której ewolucja jest pewna i przewidywalna i którą w związku z tym można oceniać jedynie w chwili składania wniosku [zob. analogicznie wyrok z dnia 16 lipca 2020 r., État belge (Łączenie rodzin – małoletnie dziecko), C-133/19, C-136/19 i C-137/19, EU:C:2020:577, pkt 46].
- 49 Z powyższego wynika, że art. 16 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2003/86 stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które wymaga w przypadku dołączenia rodziców do małoletniego uchodźcy pozbawionego opieki, na podstawie art. 10 ust. 3 lit. a) tej dyrektywy w związku z jej art. 2 lit. f), aby uchodźca ten był jeszcze małoletni w chwili wydania rozstrzygnięcia w sprawie wniosku o wjazd i pobyt w celu łączenia rodziny złożonego przez rodziców członka rodziny rozdzielonej.

- 50 Co się tyczy kwestii, czy dozwolone jest ograniczenie prawa pobytu danych rodziców do okresu małoletności członka rodziny rozdzielonej, należy zauważyć, że zgodnie z art. 13 ust. 2 dyrektywy 2003/86 w związku z ust. 1 tego artykułu państwa członkowskie są zobowiązane zaraz po przyjęciu wniosku o łączenie rodziny wydać członkom rodziny pierwszy dokument pobytowy ważny co najmniej jeden rok.
- 51 Z przepisu tego wynika, że nawet w przypadku, gdy o łączenie rodziny wnieśli rodzice małoletniego uchodźcy, który w międzyczasie osiągnął pełnoletność, rodzice ci powinni otrzymać, jeżeli ich wniosek zostanie przyjęty, dokument pobytowy ważny przez co najmniej rok, przy czym okoliczność, że dziecko korzystające ze statusu uchodźcy osiąga pełnoletność, nie może prowadzić do skrócenia okresu ważności takiego dokumentu pobytowego [zob. analogicznie wyrok z dnia 9 września 2021 r., Bundesrepublik Deutschland (Członek rodziny), C-768/19, EU:C:2021:709, pkt 63]. Sprzeczne ze wspomnianym przepisem jest zatem przyznanie w takich okolicznościach rodzicom prawa pobytu tylko dopóty, dopóki dziecko to jest rzeczywiście małoletnie.
- 52 Przy uwzględnieniu powyższych rozważań na pierwszą część pytania pierwszego należy odpowiedzieć, że art. 16 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2003/86 należy interpretować w ten sposób, że w przypadku dołączenia rodziców do małoletniego uchodźcy pozbawionego opieki, na mocy art. 10 ust. 3 lit. a) tej dyrektywy w związku z jej art. 2 lit. f), małoletność tego uchodźcy trwająca jeszcze w dniu wydania rozstrzygnięcia w sprawie wniosku o wjazd i pobyt w celu łączenia rodziny złożonego przez rodziców członka rodziny rozdzielonej nie stanowi „warunku” w rozumieniu tego art. 16 ust. 1 lit. a), którego niespełnienie pozwala państwom członkowskim na odrzucenie takiego wniosku. Ponadto przepisy te, w świetle art. 13 ust. 2 wspomnianej dyrektywy, należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, na mocy którego w takim przypadku prawo pobytu danych rodziców ustaje z chwilą osiągnięcia przez dziecko pełnoletności.
- 53 W świetle odpowiedzi udzielonej na pierwszą część pytania pierwszego nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na drugą część tego pytania, jako że została ona zadana przez sąd odsyłający wyłącznie na wypadek udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pierwszą część wspomnianego pytania.

W przedmiocie pytania drugiego

- 54 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, jakie są przesłanki wymagane do uznania, że istnieją faktyczne więzi rodzinne w rozumieniu art. 16 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2003/86/WE w przypadku dołączenia rodzica do małoletniego dziecka, które uzyskało status uchodźcy, jeżeli dziecko to osiągnęło pełnoletność przed wydaniem rozstrzygnięcia w sprawie wniosku o wjazd i pobyt w celu łączenia rodziny złożonego przez tego rodzica.
- 55 W szczególności sąd odsyłający zwraca się do Trybunału o uściślenie, czy w tym celu wystarcza bycie wstępnym pierwszego stopnia w prostej linii lub czy także konieczne jest rzeczywiste prowadzenie życia rodzinnego, a w takim przypadku – jaka intensywność jest w tym celu wymagana. Sąd ten zastanawia się również, czy łączenie rodzin wymaga, aby po wjeździe rodzica na terytorium danego państwa członkowskiego ponownie zostało podjęte życie rodzinne w tym państwie.

- 56 W tym względzie należy przypomnieć, że art. 16 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2003/86 zezwala państwom członkowskim na odrzucenie wniosku o łączenie rodziny, cofnięcie dokumentu pobytowego wydanego z tego tytułu lub odmowę przedłużenia jego ważności, jeżeli między członkiem rodziny rozdzielonej a członkiem (członkami) jego rodziny nie istnieją już faktyczne małżeńskie lub rodzinne więzi. Jednakże przepis ten nie określa kryteriów pozwalających na ocenę istnienia takich faktycznych więzi rodzinnych ani nie przewiduje żadnego szczególnego wymogu w odniesieniu do intensywności rozpatrywanych relacji rodzinnych. Ponadto nie odsyła on również w tej kwestii do prawa państw członkowskich.
- 57 Jak przypomniano w pkt 34 niniejszego wyroku, zgodnie z wymogami zarówno jednolitego stosowania prawa Unii, jak i zasady równości, przepisowi tego prawa, który nie zawiera żadnego wyraźnego odesłania do prawa państw członkowskich dla celów określenia jego znaczenia i zakresu, należy zwykle nadać w całej Unii autonomiczną i jednolitą wykładnię, co powinno nastąpić z uwzględnieniem w szczególności kontekstu przepisu i celu zamierzonego przez dane uregulowanie.
- 58 Należy zaś zauważyć, że dyrektywa 2003/86, zgodnie z jej motywem 6, ma na celu ochronę rodziny i ustanowienie lub zachowanie życia rodzinnego za pośrednictwem łączenia rodziny. Ponadto zgodnie z motywem 4 tej dyrektywy łączenie rodziny jest niezbędne w celu umożliwienia życia rodzinnego i pomaga ono stworzyć stabilność socjokulturową.
- 59 Poza tym, jak przypomniano w pkt 39 niniejszego wyroku, środki dotyczące łączenia rodziny, w tym także środki przewidziane w art. 16 tej dyrektywy, muszą być zgodne z prawami podstawowymi, w szczególności z prawem do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego zagwarantowanym w art. 7 i art. 24 ust. 2 i 3 karty, które nakazują państwom członkowskim rozpatrywanie wniosków w sprawie łączenia rodzin w interesie dzieci, których one dotyczą, oraz w trosce o sprzyjanie życiu rodzinnemu.
- 60 Należy także przypomnieć, że zgodnie z motywem 8 dyrektywy 2003/86 powinno się zwrócić szczególną uwagę na sytuację uchodźców pod kątem powodów, które zmusiły ich do opuszczenia ich kraju oraz uniemożliwiają im tam prowadzenie normalnego życia rodzinnego. To z tego względu dyrektywa ta przewiduje korzystniejsze warunki dla uchodźców i ich wstępnych pierwszego stopnia w linii prostej w odniesieniu do skorzystania z prawa do łączenia rodziny.
- 61 Wreszcie ocena przesłanek wymaganych do uznania, że istnieją faktyczne więzi rodzinne w rozumieniu art. 16 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2003/86, powinna być dokonywana dla każdego konkretnego przypadku z osobna, jak wynika to zresztą z art. 17 tej dyrektywy, za pomocą wszystkich istotnych w każdym przypadku czynników i w świetle celów realizowanych przez wspomnianą dyrektywę.
- 62 W tym względzie samo bycie wstępnym pierwszego stopnia w prostej linii nie wystarcza do ustalenia faktycznych więzi rodzinnych. O ile bowiem odpowiednie przepisy dyrektywy 2003/86 i karty chronią prawo do życia rodzinnego i wspierają jego utrzymanie, o tyle pozostawiają one – jeśli tylko zainteresowani nadal utrzymują faktyczne więzi rodzinne – podmiotom tego prawa wybór sposobu, w jaki zamierzają oni prowadzić swe życie rodzinne, i nie przewidują w szczególności żadnych wymogów dotyczących intensywności ich stosunków rodzinnych [zob. analogicznie wyrok z dnia 9 września 2021 r., Bundesrepublik Deutschland (Członek rodziny), C-768/19, EU:C:2021:709, pkt 58].

- 63 W niniejszym przypadku, po pierwsze, jest bezsporne, że dziecko SW oraz dziecko BL i BC były jeszcze małoletnie w chwili, w której dzieci te były zmuszone opuścić ich kraj pochodzenia, i że zatem w obu przypadkach zainteresowani tworzyli razem wskazaną w motywie 9 dyrektywy 2003/86 podstawową rodzinę, do której zgodnie z tym samym motywem łączenie rodzin powinno mieć „w każdym przypadku” zastosowanie. Z zastrzeżeniem zaś dokonania weryfikacji przez sąd odsyłający nic nie wydaje się wskazywać na to, że między zainteresowanymi nie istniały już faktyczne więzi rodzinne w okresie poprzedzającym ucieczkę ich dziecka.
- 64 Po drugie, należy uwzględnić okoliczność, że w niniejszym przypadku SW oraz BL i BC nie mogli prowadzić wraz ze swymi dziećmi prawdziwego życia rodzinnego w okresie rozłąki, który nastąpił zwłaszcza z uwagi na szczególną sytuację ich dzieci jako uchodźców, dlatego sama ta okoliczność nie może jako taka uzasadniać stwierdzenia braku faktycznych więzi rodzinnych w rozumieniu art. 16 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2003/86. Ponadto nie można również domniemywać, że wszelkie więzi rodzinne między rodzicem a jego dzieckiem ustają niezwłocznie po osiągnięciu przez małoletnie dziecko pełnoletności.
- 65 Niemniej jednak istnienie faktycznych więzi rodzinnych zakłada wykazanie rzeczywistego charakteru związków rodzinnych lub woli ustanowienia lub utrzymania takich związków.
- 66 Tak więc okoliczność, że zainteresowani planują okazjonalne odwiedziny, o ile są one możliwe, i utrzymywanie regularnych kontaktów jakiegokolwiek rodzaju, biorąc pod uwagę w szczególności okoliczności faktyczne charakteryzujące sytuację zainteresowanych osób, w tym wiek dziecka, może wystarczyć do uznania, że osoby te odtwarzają relacje osobiste i uczuciowe, oraz do poświadczenia istnienia faktycznych więzi rodzinnych.
- 67 Ponadto, jak także orzekł Trybunał, nie można również wymagać, aby dziecko będące członkiem rodziny rozdzielonej i jego rodzic udzielali sobie wzajemnego wsparcia finansowego, ponieważ jest prawdopodobne, że nie dysponują oni w tym celu środkami materialnymi [zob. analogicznie wyrok z dnia 1 sierpnia 2022 r., Bundesrepublik Deutschland (Łączenie rodziny obejmujące dziecko, które osiągnęło pełnoletność), C-279/20, EU:C:2022:XXX, pkt 68].
- 68 W świetle całości powyższych rozważań na pytanie drugie należy odpowiedzieć, że art. 16 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2003/86 należy interpretować w ten sposób, że samo bycie wstępnym pierwszego stopnia w prostej linii nie wystarcza, aby uznać, iż istnieją faktyczne więzi rodzinne w rozumieniu tego przepisu w przypadku dołączenia rodzica do małoletniego dziecka, które uzyskało status uchodźcy, jeżeli dziecko to osiągnęło pełnoletność przed wydaniem rozstrzygnięcia w sprawie wniosku o wjazd i pobyt w celu łączenia rodziny złożonego przez tego rodzica. Nie jest jednak konieczne, by dziecko będące członkiem rodziny rozdzielonej i dany rodzic zamieszkiwali razem w tym samym gospodarstwie domowym lub mieszkali pod jednym dachem, aby rodzic ten mógł skorzystać z prawa do łączenia rodziny. Okazjonalne odwiedziny, o ile są one możliwe, i regularne kontakty jakiegokolwiek rodzaju mogą wystarczyć do uznania, że osoby te odtwarzają relacje osobiste i uczuciowe, oraz do poświadczenia istnienia faktycznych więzi rodzinnych. Ponadto nie można również wymagać, aby dziecko będące członkiem rodziny rozdzielonej i dany rodzic udzielali sobie wzajemnego wsparcia finansowego.

W przedmiocie kosztów

- 69 Dla stron w postępowaniach głównych niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniach głównych, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 16 ust. 1 lit. a) dyrektywy Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin należy interpretować w ten sposób, że w przypadku dołączenia rodziców do małoletniego uchodźcy pozbawionego opieki, na mocy art. 10 ust. 3 lit. a) tej dyrektywy w związku z jej art. 2 lit. f), małoletność tego uchodźcy trwająca jeszcze w dniu wydania rozstrzygnięcia w sprawie wniosku o wjazd i pobyt w celu łączenia rodziny złożonego przez rodziców członka rodziny rozdzielonej nie stanowi „warunku” w rozumieniu tego art. 16 ust. 1 lit. a), którego niespełnienie pozwala państwom członkowskim na odrzucenie takiego wniosku. Ponadto przepisy te, w świetle art. 13 ust. 2 wspomnianej dyrektywy, należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, na mocy którego w takim przypadku prawo pobytu danych rodziców ustaje z chwilą osiągnięcia przez dziecko pełnoletności.
- 2) Artykuł 16 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2003/86 należy interpretować w ten sposób, że samo bycie wstępnym pierwszym stopnia w prostej linii nie wystarcza, aby uznać, iż istnieją faktyczne więzi rodzinne w rozumieniu tego przepisu w przypadku dołączenia rodzica do małoletniego dziecka, które uzyskało status uchodźcy, jeżeli dziecko to osiągnęło pełnoletność przed wydaniem rozstrzygnięcia w sprawie wniosku o wjazd i pobyt w celu łączenia rodziny złożonego przez tego rodzica. Nie jest jednak konieczne, by dziecko będące członkiem rodziny rozdzielonej i dany rodzic zamieszkiwali razem w tym samym gospodarstwie domowym lub mieszkali pod jednym dachem, aby rodzic ten mógł skorzystać z prawa do łączenia rodziny. Okazjonalne odwiedziny, o ile są one możliwe, i regularne kontakty jakiegokolwiek rodzaju mogą wystarczyć do uznania, że osoby te odtwarzają relacje osobiste i uczuciowe, oraz do poświadczenia istnienia faktycznych więzi rodzinnych. Ponadto nie można również wymagać, aby dziecko będące członkiem rodziny rozdzielonej i dany rodzic udzielali sobie wzajemnego wsparcia finansowego.

Podpisy